

Duvsträck. T.v.: Ringduvor, lätt igenkända på de vita vingbanden. T.h.: Skogsduvor, som ger ett blåaktigt intryck och saknar vingband. Foto: John Larsen.

Åter till dagsträcket: Sträcket av duvor (av vilka merparten är ringduvor) tar fart under oktober och är ofta intensivast efter kallfrontspassager när det är klart och kyligt och vinden kommer från nordsektorn. Stora flockar med flera tusen fåglar sträcker då i medvinden på hög höjd och bred front. En del ses i medljus som glittrande svärmar, andra anas bara som diffusa rökpuffar långt ute över Östersjön. Ännu mer imponerande blir duvsträcket när fåglarna tvingas ge sig iväg under mindre gynnsamma förhållanden. Flockarna kommer då, precis som flockar av andra arter, på lägre höjd och mera koncentrerat.

Fortfarande framstår 12 oktober 1990 som "Dagen D" (som i Duvsträck), då minst 120 000 duvor sträckte ut vid Falsterbo, trots att vädret inte var det bästa. Det hade emellertid varit mycket sämre de närmast föregående dagarna. Morgonen grydde mulen med svag ostsydostlig vind. Duvorna samlades i kolossala flockar, som till en början sågs ute över Östersjön i sydost som rökpuffar. Så småningom försköts sträcket mot Nabben och en smått surrealistisk show började. En jättesvärm med uppemot 16 000 duvor

lämnade Nabben omkring kl. 08, den sträckte sig från Måkläppen långt bort över Ljungen och täckte alltså halva Falsterbonäset! De lågtflygande duvornas vingar framkallade ett mäktigt sus, både distinkt och diskret på samma gång. I samband med gradvis försämrad sikt avstannade föreställningen tämligen tvärt efter kl. 10, då en väldig flock på ca 20 000 duvor återvände in över land. Det har visserligen räknats högre summor efter denna dag med liknande scenario men ingen har beskrivit det lika detaljerat.

Hos duvorna förekommer förutom den gängse sträcktoppen under morgonen ibland också en andra topp kring middag. Eftersom duvorna flyger med en hastighet av ca 70 km/tim), består den senare sträcktoppen med stor sannolikhet av fåglar, som startat på morgonen från jordbruksområdena i Östergötland eller Sörmland.

Sträcket av ormvråk tar fart under senare hälften av september och håller på till långt efter mitten av oktober. Faktum är att många av de bättre ormvråksdagarna under senare år har infallit just kring mitten av oktober och en klar förskjutning mot en senare

Vråskruv med ormråkar över Falsterbo. Nedan: Ormråkar i närbild. Denna art har en fjäderdräkt som varierar från mörkt chokladbrun (fågeln t.v.) till nästan vit (s.k. Börringevråk, fågeln t.h.). Fågeln på bilden i mitten är vad man kallar en ganska "typisk" ormråk med ljust bröstband och tätt tvärbandad stjärt. Foto: Jens B Bruun.

Röd glada är så talrik att den ses i egna skruvar (på bilden ses 24 ex). Infälld: Röd glada i närbild. Foto: John Larsen.

sträcktopp kan konstateras. Ormvråkarna är tämligen kräsna när det gäller flyttningsväder och för att få se riktigt stora antal bör man vara på plats under dagar med god termikbildning (se även sid. 18). I gengäld kan man då få se en magnifik uppvisning i konsten att flytta utan att röra vingarna, då flera hundra ormvråkar samlas i en termikbubbla och cirklande på orörliga vingar låter sig lyftas i spiral av den uppåtgående luftströmmen tills de nästan inte längre syns för blotta ögat. En sådan cirklande flock brukar kallas för en vråkskruv. Plötsligt bryter sig en fågel loss ur skruven och styr i glidflykt mot sydväst. De andra föl-

jer efter, skruven töms och alla vråkarna glider bort i ett smalt band. Samtidigt kanske en ny skruv håller på att bildas av nya ormvråkar. Termikbildning tycks vara särskilt god vid Ljungen och en månghundrahövdad skara människor brukar beskåda föreställningen genom lika många tubkikare.

Under dagar med mindre lämpligt flyttningsväder tvekar vråkarna inför passagen över havet, vilket betyder att man även då har chans att se stora mängder, kanske t.o.m. fler än då utsträcket är kraftigt. Fågeln samlas då upp över Falsterbonäset och företar upprepede sträckförsök.

En vråkskruv kan förvisso innehålla flera andra rovfågelarter. De allestädes uppdykande sparvhökarna använder sig också av termiken och är näst ormvråken den vanligaste rovfågelarten i strömmen. Den största förändringen under de senaste 20–30 åren är emellertid att antalet röda glador har ökat mycket markant och den röda gladan är nu den fjärde vanligaste rovfågelarten. Dagssummorna kan komma upp i tresiffriga antal och sträcktoppen infaller kring månadsskiftet september–oktober. Det är sannerligen också en estetisk kvalitetshöjning av rovfågelsträcket med alla dessa eleganta glador glidande fram i luftrummet. Blå kärnhök och fjällvråk ses också regelbundet liksom tornfalk, stenfalk och lärkfalk. Under senare hälften av september är chansen att få se pilgrimsfalk som störst. Sena exemplar av bivråk, brun kärnhök och fiskgjuse kan dyka upp ännu i början av oktober och göra artlistan imponerande lång. Artrekordet under en fin rovfågeldag på Ljungen lär vara 17 olika arter! Då fordras det i allmänhet någon extra krydda i form av ett par örnarter, brun glada eller stäpphök.

Ofta är sträckbilderna för rovfågeln mycket mer komplicerad än det ovan beskrivna idealförloppet. Särskilt vid nordvästvind kan det bli rörigt med flera sträckkorridorer som korsar varandra och i vissa fall kan vara återvändsgator. I en sådan situation kan det vara svårt att hålla räkningen på fåglarna. En del kan låta sig drivas med vinden ut över Östersjön och lämnar land vid Stenudden eller ännu längre österut. Andra styr upp mot vinden och tvärrar diagonalt över Falsterbonäset och sätter kurs mot Köpenhamn. Detta sträck har länge misstänkts gå tillbaka över yttre delen av Höllviken men observatörer på Amagers sydspets söder om Köpenhamn har sett rovfåglar komma in från sydost och åtminstone vid dessa tillfällen har sträcket bevisligen gått över Öresund. För den allmänne betraktaren kan detta nog kvitta, eftersom han/hon i varje fall får se ett stort antal rovfåglar över Falsterbonäset, precis som det står i turistbroschyren.

Mindre (överst) och större skrikörn ses i princip årligen vid Falsterbo. Trots namnen är storleksskillnaden liten. Silhuett och dräkt detaljer avgör arten.
Foto: Jens B Bruun (överst) och Tommy Flies.